“MAKTAB O’QUVCHILARINI YENGIL ATLETIKA SPORT TURIGA QIZIQISHINI OSHIRISH YO’LLARI

Рахманова Шахноза Нарзуллаевна

O‘zbekiston Respublikasining —Ta‘lim to‘g‘risida‖gi qonuni va —Kadrlar tayyorlash milliy dasturi‖da komil insonni tarbiyalashga jumladan, o‘quvchilarning jismoniy va ijtimoiy fallik darajasini rivojlantirishga jiddiy e‘tibor qaratilgan. Demak, davlatimiz ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining muhim tarkibiy qismlaridan biri, jismoniy tarbiya va sportni har tomonlama ommaviyligini rivojlantirish masalasi jamiyatimizning ustuvor yo‘nalishlaridan biridir [11].

Inson aql – zakovati, tafakkur muammosi o‘zining dolzarbligi bilan insoniyat ijtimoiy – tarixiy taraqqiyotining barcha davrlarida olimlarning diqqat markazida turgan bo‘lib, ushbu muammo yuzasidan faylasuflar, mantiqshunoslar, shoirlar, yozuvchilar, shifokorlar, psixologlar va boshqa bir qator soha egalari o‘zlarining ilmiy ishlarini olib borishlariga qaramay, bu masala alohida fan yo‘nalishlarida o‘zining to‘liq yechimini hanuzgacha topgani yo‘q.

Intellektual taraqqiyotni ilmiy jihatdan o‘lchashni psixologiya fanida birinchi bo‘lib A. Bine va T. Simonlar tadqiq etgan bo‘lib, ular intellektual shkalasini orientirlashga murakkab bilish jarayonlarini esda olib qolish, tushunish, anglashni kiritganlar. Tadqiqotlarning mohiyatiga ko‘ra, insonning aqliy rivoji darajalarini o‘lchash imkoniyatlarini ko‘rsatish bilan birga intellektual testlarni ko‘rsatkichlar bo‘yicha turkumlarga ajratgan, bilish jarayonlaridan diqqat, xotira va tafakkurni o‘rganish maqsadida qator tajribalar o‘tkazilgan. Mualliflar tomonidan har bir yosh guruhi uchun ishlab chiqilgan testlarning natijasi me‘yor sifatida qabul qilingan holda ma‘lum

yosh davrida aqliy o‘sishning mezoniy qiymatini belgilash imkoniyatini yaratishga intilganlar. Masalan, A.Binening «aql shkalasi» ga ko‘ra, aqliy jihatdan normal va aqliy rivojlanishda orqada qolgan bolalarning psixologik jihatdan rivojlanishini qiyosiy o‘rganish asosida ularni bir biridan ajrata olish asosiy vazifalardan biri sifatida o‘rganilgan. Bu, voqelik sub‘ektlarga maxsus ta‘limni tashkil etishga imkon yaratish yoki tanlab olish uchun zaruriy hodisa bo‘lib hisoblanadi [19,20].

O‘quv muassasalarida sport turlari bo‘yicha pedagogik faoliyat imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida o‘quvchi - yoshlarning sport turlariga qiziqishini oshirish, shaxs imkoniyatlarni, hududning o‘quv - moddiy baza shart – sharoitlarni hisobga olgan holda alohida sport turlariga yo‘naltirish vazifalarining integrativ echimini izlash, fanlar aro uzviylashtirilgan dasturlarni amalga oshirish - texnologik asr talabiga aylanib bormoqda.

Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarning jismoniy tarbiya o‘quv dasturida muhim ahamiyat kasb etuvchi —yengil atletika‖ asosiy dastur bo‘limlaridan biri sifatida yillik soatlar taqsimotining salmoqli hissasi belgilangan. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligi, Respulika ta‘lim markazi tomonidan umumiy o‘rta ta‘lim maktablarda yengil atletika dastur bo‘limini o‘qitishning tarkibiy komponentlaridan o‘qitiladigan sinflar kesimida nazariy ma‘lumotlar, ko‘nikma va malakaviy talablar, uyga beriladigan topshiriqlar majmuasining umumiy talablari tavsiya etilgan. Lekin, maktab amaliyotida mazkur jismoniy tarbiya komponentlarining joriy etilishida yo‘l qo‘yilayotgan yuzakilik jiddiy e‘tirozlarni keltirib chiqarmoqda.

Yengil atletika dunyo miqiyosida eng ommabop sport turlaridan biri hisoblanadi. Ta‘lim muassasalarda ushbu sport turi ta‘limini rivojlantirish, ommaviyligini oshirish, ilmiy yo‘nalishda o‘quvchi – yoshlarni mehnat va vatan mudofaasiga tayyor bo‘lish vositasi sifatida pozitiv qiziqishini oshirish muammolarini jismoniy madaniyat, psixologiya va boshqa Ymumiy o‘rta ta‘lim

fanlari kesimida uzviylashtirilgan dasturlarni joriy etish orqali ta‘lim sifatini, uning natijaviyligini oshirish masalasi bugungi kunning dolzarb masalalardan biridir.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони Ўзбекистон Республикасида жисмоний тарбия ва спортни янада такомиллаштириш ва оммалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида 24.01.2020 й. ПФ-5924

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг **Қ**арори Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга мўлжалланган стратегиясида белгиланган вазифаларни 2020 йилда амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида 28.01.2020 й. ПҚ-4575

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг **Қ**арори Қишки спорт турларини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида 04.02.2020 й. ПҚ-4583

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони Жамиятда ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириш, маҳалла институтини янада қўллаб-қувватлаш ҳамда оила ва хотин-қизлар билан ишлаш тизимини янги даражага олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида 18.02.2020 й. ПФ-5938

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг **Қ**арори Педагогик таълим соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида 27.02.2020 й. ПҚ-4623

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг **Қ**арори Туризм соҳасини санитария-эпидемиологик хавфсизликнинг кучайтирилган режими талабларига қатъий риоя қилган ҳолда ривожлантиришга

доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида 19.06.2020 й. ПҚ-4755

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони Соғлом турмуш тарзини кенг татбиқ этиш ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида 30.10.2020 й. ПФ-6099

8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш ва илмий салоҳиятни ошириш чора-тадбирлари тўғрисида 03.11.2020 й. ПҚ-4877

9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори Кураш миллий спорт турини ривожлантириш ва унинг халқаро нуфузини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида 04.11.2020 й. ПҚ-4881

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори Таълим-тарбия тизимини янада такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида 06.11.2020 й. ПҚ-4884

11. Ta'lim to'g'risida O'RQ-637-son 23.09.2020.

12. Абдуллаев А.А. Жисмоний тарбия воситалари. Ўқув қўлланма. Фарғона, 1999.

13. Абдуллаев А., Хонкелдиев Ш.Х. Жисмоний тарбия назарияси ва методикаси. Фарғона, 2001.

14. Абдумаликов Р., Абдуллаев А. ва бошқалар. Жисмоний тарбия таълими илмини такомиллаштириш масалалари.

11. Акрамов А.К. Ўзбекистонда жисмоний маданият ва спорт тарихи. Ўқув қўлланма. ЎзЖТИ нашри. 1997.

12. «Алпомиш ва Барчиной» махсус тестлар. Т., 2000.

13. Ашмарин В.А. «Теория и методика педагогических исследований в

физическом воспитании. М., 1978.

14. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой

личности: Основы педагогики творчества. – Казан,1988.

15. Балсевич В.К. – Онтокинезиология человека. М.: 2000, 275 с.

16. Белинович В.В. Обучение в физическом воспитании. Ф и С. М., 1958.

17. Белорусова В.В., Решетен И.Н. Воспитании в процессе занятий

физической кул‘турой Ф и С. М., 1964.

18. Ганчарова О.В. Ёш спортчиларни жисмоний қобилиятларини

ривожлантириш. УзДЖТИ. нашриѐт-матбаа бўлими, 2005. 108-бет.

19. Давлетшин М.Г. «Умумий психология». Ўқув қўлланма. Т. 2002.

20. Давлетшин М.Г. Обшая психология. Т.2003.

21. Жисмоний тарбия ва спорт луғати, 1-2 қисм. ЎзДЖТИ нашриѐти. 1983

22. Иванков Ч.Т. Теорические основы методики физического воспитания. М., 2000.